

ΓΝΩΜΗ

Η «έξυπνη» διπλή στρατηγική της ΕΕ

Δεν είναι λίγες οι φορές που η απειλή των κυρώσεων αποδείχτηκε πιο αποτελεσματική από τις ίδιες τις κυρώσεις. Μετά την πρόσφατη Σύνοδο Κορυφής των Βρυξελλών, αιωρείται πλέον μια ξεκάθαρη απειλή κυρώσεων αν η Τουρκία δεν προχωρήσει σε αποκλιμάκωση των προκλήσεων και των απειλών. Με τα συμπεράσματα της Συνόδου που πέρασαν «από σαράντα κύματα», η Ευρωπαϊκή Ένωση περιγράφει ένα συγκεκριμένο πλαίσιο εφαρμογής κυρώσεων.

Αν η Τουρκία προχωρήσει σε πραγματική αποκλιμάκωση των προκλητικών ενεργειών της, η ΕΕ θα προωθήσει μια θετική πολιτική κλιμάκωσης στις σχέσεις της με την Αγκυρα και θα ανοίξει ένα νέο κεφάλαιο στις σχέσεις ΕΕ - Τουρκίας κυρίως μέσω της αναβάθμισης της τελωνειακής ένωσης. Υπό τον όρο «ότι θα συνεχιστούν οι προσπάθειες μείωσης των εντάσεων, μια τάση που έχει παρατηρηθεί με κάποιες ενέργειες τις τελευταίες βδομάδες», όπως τόνισε ο καγκελάριος Μέρκελ, η οποία

ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΗ ΝΤΑΛΗ

προωθεί τη λογική μιας δυναμικής διαπραγματεύσεως με την Αγκυρα ώστε να συζητηθούν τόσο η πολιτική για το Προσφυγικό όσο και η μεταρρύθμιση της τελωνειακής ένωσης. Αυτό συνιστά το «καρότο» της διπλής στρατηγικής, όμως η Τουρκία πρέπει να δείξει θετικό πνεύμα, λέει η επικεφαλής της Επιτροπής Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, γιατί οι ευρωπαϊκοί ηγέτες θα είναι έτοιμοι και για το «μαστίγιο» για το οποίο μίλησε πάλι ο πρόεδρος Μακρόν.

Η λογική του «μαστίγιου και του καρότου» θα συνεισφέρει μέχρι τη Σύνοδο του Δεκεμβρίου με την οποία θα κλείσει η γερμανική προεδρία στην ΕΕ. Οι χώρες-μέλη που επιμένουν σε μια θετική και εποικοδομητική σχέση με την Τουρκία και υποστηρίζουν πως θα ήταν σε μεγάλο βαθμό και προς το συμφέρον της Αγκυρας, έχουν παράλληλα αίσθηση πως μια τέτοια σχέση θα λειτουργήσει μόνο εάν οι προκλήσεις και οι απειλές σταματήσουν.

Από την άλλη πλευρά η Τουρκία όλο το τελευταίο διάστημα δίδωκε και μέσω των επιστολών της Αγκυρας προς τις Βρυξέλες πως έχει στόχο τον διάλογο τον οποίο βέβαια η ίδια δυναμιτίζει όλη την προηγούμενη περίοδο όταν προωθούσε με ανορθόδοξο τρόπο την αναβάθμιση του περιφερειακού και γεωπολιτικού ρόλου της. Εκεί βρήκε απέναντί της την προσπάθεια της ΕΕ να κατοχυρώσει την κυριαρχία της στη Μεσόγειο. Εγκλωβισμένος στις επιλογές του ο Ερντογάν, σε Συρία, Λιβύη και πιο πρόσφατα στο Ναγκόρνο Καρμαχά θα μπορούσε μέσω μιας θετικής ατζέντας με την ΕΕ να βγει από τη διεθνή απομόνωση. Οι πρόσφατες αποφάσεις των Βρυξελλών του προσφέρουν μια καλή (τελευταία;) ευκαιρία.

Οσο για την ΕΕ, έδειξε πως η ΕΕ εκτός από ήπια δύναμη μπορεί να είναι και μια έξυπνη δύναμη. Οι ηγέτες της αρχίζουν να συνειδητοποιούν πως πρέπει να οδηγίσουν τα γεγονότα και όχι να οδηγηθούν από αυτά.

Η Ένωση θα μπει σε μια περίοδο θεσμικών αλλαγών μέσω της Συνέλευσης για το μέλλον της Ευρώπης που θα ξεκινήσει τις εργασίες πριν από το τέλος της γερμανικής προεδρίας και χρειάζεται μια αλληλεγγύη που θα ενώνει. Αν το πετύχει αυτό, θα μπορέσει η ευρωπαϊκή διπλωματία να βρει τα μέσα για να διαχειριστεί τη νέα γεωπολιτική, μια γεωπολιτική των προκλήσεων.

Ο Σωτήρης Ντάλης είναι αν. καθηγητής Διεθνών Σχέσεων και Ευρωπαϊκής Ενωσης στο Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αιγαίου

Αλέξανδρος Διακόπουλος
«Η λύση στη Χάγη θα υπολείπεται των επιδιώξεών μας»

Ο τέως σύμβουλος Εθνικής Ασφάλειας του Πρωθυπουργού μιλάει στα «NEA» για το πλαίσιο των διευρευνητικών επαφών Αθήνας - Αγκυρας, έτσι όπως διαμορφώθηκε μετά τη Σύνοδο Κορυφής

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΗΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΦΩΤΑΚΗ

«**Α**σαφής και απρόβλεπτο» χαρακτηρίζει τον ορίζοντα των διευρευνητικών Ελλάδας - Τουρκίας ο τέως σύμβουλος Εθνικής Ασφάλειας του Πρωθυπουργού, Αλέξανδρος Διακόπουλος, καθώς όπως τονίζει «έχει περισσότερο να κάνει με την ειλικρίνεια των προθέσεων της άλλης πλευράς, η οποία είναι αμφίβολη». Μιλώντας στα «NEA», ο Αλέξανδρος Διακόπουλος χαρακτηρίζει τουλάχιστον ύποπτο το ότι η Τουρκία θέτει μετ' επιτάσεως το θέμα της αποστρατικοποίησης, υπογραμμίζει την ανάγκη για αμυντική θωράκιση της χώρας, με έμφαση στο Ναυτικό και τονίζει ότι πρέπει να αποδεχόμαστε πως μια λύση στα ελληνοτουρκικά, μέσω διμερούς συμφωνίας ή μέσω Χάγης «θα υπολείπεται σε ένα βαθμό των απώτερων επιδιώξεών μας».

Πώς σχολιάζετε τις αποφάσεις της ΕΕ για Τουρκία;

Η ΕΕ χαρακτηρίζεται από μια εγγενή στρατηγική αμφιθυμία γιατί ενώ θα ήθελε να λειτουργεί ως γεωπολιτικός παίκτης με ένα ενιαίο κέντρο που θα προωθείτα συλλογικά συμφέροντα, στην ουσία λειτουργεί μέσω συγκερασμού διαφορετικών συμφερόντων και συχνά αντιφατικών επιδιώξεων. Άλλοτε «Ένωση» και άλλοτε συνονθύλευμα 27 χωρών με διαφορετικό ειδικό βάρος και επιρροή. Το θέμα είναι αν ισορροπεί στον ελάχιστο κοινό παρονομαστή, ή επιτυγχάνεται τουλάχιστον το ελάχιστο κοινό πολλαπλάσιο. Μέσα από τις αντιφάσεις που ξεπερνιούνται, μέσα από τις συγκλίσεις και τους συγκερασμούς, πετυχαίνει το δεύτερο. Γι' αυτό και προχωράει συνθώς μέσω συμβιβασμών, όπως έγινε και στην τελευταία σύνοδο. Εμείς ιδανικά θα θέλαμε έναν αυτοματοποιημένο μηχανισμό κυρώσεων, αλλά σε κάθε περίπτωση το κείμενο των συμπερασμάτων περιλαμβάνει πολλές αναφορές που ικανοποιούν τις ελληνικές θέσεις. Όπως η αναφορά σε

κυρώσεις στην περίπτωση επανώληψης μονομερών ενεργειών ή προκλήσεων, η αναφορά σε «απόλυτη προϋπόθεση» και η υιοθέτηση των ελληνικών θέσεων σε ό,τι αφορά τον σκοπό των διευρευνητικών. Αυτά ενισχύουν τη θέση μας στενεύοντας τα περιθώρια της Τουρκίας. Αν επανέλθει τις ίδιες συμπεριφορές δεν θα μπορέσει καμιά χώρα να τη στηρίξει πλέον.

Η έναρξη διευρευνητικών σημαίνει αποκλιμάκωση και με τι ορίζοντα; Η έναρξη των διευρευνητικών δεν σημαίνει μόνο αλλά είναι και έμπρακτο αποτέλεσμα της αποκλιμάκωσης. Αυτός άλλωστε ήταν και ο όρος που τέθηκε από ελληνικής πλευράς. Ο ορίζοντας βέβαια είναι ασαφής και απρόβλεπτος, γιατί έχει περισσότερο να κάνει με την ειλικρίνεια των προθέσεων της άλλης πλευράς, η οποία είναι αμφίβολη. Από τη «διάρροη» Τσαβούσογλου, τις αλληλέγγυες επιθετικές έως προσβλητικές δηλώσεις του Ερντογάν αλλά και άλλων αξιωματούχων, μέχρι τις συνεχιζόμενες παράνομες ναυτικές, όλα κατατείνουν στο ότι η Τουρκία προσπάθει να αποτρέψει την επανέναρξη των διευρευνητικών, επιρρίπτοντας την ευθύνη στη χώρα μας. Θα ήταν ευκίς έργο να έμπαιναν χρονοδιαγράμματα για να μη δοθεί η δυνατότητα στην Τουρκία να παρεκκλίσει τη διαδικασία.

Οι ανεξήγητες διαγραφές της

News analysis

ΤΟΥ Τ.Κ. ΙΩΑΚΙΜΙΔΗ

Τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της περασμένης εβδομάδας δικαιολογημένα απασχολούν τα ελληνικά μέσα επικοινωνίας κυρίως στο σκέλος τους που αφορούν την Ελλάδα και τις προοπτικές στις σχέσεις Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) - Τουρκίας. Ακόμα τα συμπεράσματα παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον και για την Κύπρο. Και το ενδιαφέρον έγκειται τόσο σ' αυτά που λένε (αναμφίβολα σημαντικά) αλλά και σ' αυτά που δεν λένε, ή μάλλον που έχουν παραλειφθεί/διαγραφεί (από τα συμπεράσματα) μετά προφανώς από σχετικά

αίτημα - παρέμβαση της Κύπρου. Ειδικότερα από τα συμπεράσματα έχουν απαλειφθεί τρεις πολύ σημαντικές αναφορές που υπήρχαν στα σχετικά προσέχδια που είχαν παρουσιασθεί:

- Πρώτον, η αναφορά στη «διζωνική, δικονομική κοσμοπονιά» ως το πρότυπο για την επίλυση του κυπριακού προβλήματος.
- Δεύτερον, η αναφορά στην «πολιτική ισότητα» μεταξύ των δύο κοινοτήτων στην κοσμοπονιά που θα προέκυπτε. Και
- Τρίτον, η αναφορά στην «κατανόηση εσόδων από τους πόρους υδρογονανθράκων», στη θέσπιση δηλαδή ενός μηχανισμού που θα διασφαλίσει την κατανόμη αυτή ανάμεσα στις δύο κοινότητες.

Και το μείζον ερώτημα είναι, γιατί η κυπριακή

Υπό αυτόν την έννοια είναι μάλλον καλό που η προσοχή της ΕΕ αλλά και Γερμανίας, ΗΠΑ είναι στραμμένη πάνω στις διερευνητικές. Η όλη αποσταθεροποιητική δράση της Τουρκίας στην περιοχή, και η συνακόλουθη προσοχή της διεθνούς κοινότητας, έχει σαν αποτέλεσμα να έχουν στενέψει πολύ τα περιθώρια επιθετικών αντιδράσεων από πλευράς της. Βεβαίως, για να μη γελιόμαστε, δεν είναι όλα εύκολα - ούτε όλα θέματα τουρκικής στάσης. Θα πρέπει και μεις όλοι, πολιτικό σύστημα, ΜΜΕ και κοινωνία, να καταλάβουμε και να αποδεχτούμε ότι αν ποτέ υπάρξει κάποιας μορφής συμφωνία ή λύση (έστω και μέσω Χάγης) αυτή θα υπολείπεται σε ένα βαθμό των απώτερων επιδιώξεών μας. Αυτό θα είναι το αντίτιμο της ειρηνικής επίλυσης, της σταθερότητας και της απαλλαγής από τον βραχνά της αβεβαιότητας, των συνεχών προκλήσεων και προστριβών.

Η Τουρκία επιχειρεί να φέρει στο τραπέζι των συνομιλιών το σύνολο των διεκδικησών της με πρώτο θέμα την αποστρατικοποίηση. Τι στοχεύει με αυτό και κατά πόσο δυναμιτίζει τον διάλογο πριν ξεκινήσει;

Όπως ανέφερα προηγουμένως, η Τουρκία δεν επιθυμούσε μια οριοθετημένη και δομημένη διαδικασία συνομιλιών, αλλά μάλλον έναν πολιτικό διάλογο όπου

θα συνομιλούσε από θέση ισχύος. Σαφώς τώρα θα προσπαθήσει να βάλει τα πάντα στο τραπέζι αλλά δεν είναι στο χέρι της να καθορίσει το πλαίσιο. Από τη φύση τους οι συνομιλίες γίνονται πάνω σε θέματα στα οποία συμφωνούν και οι δύο πλευρές να συνομιλήσουν. Δεν μπορεί η μία πλευρά να υποχρεώσει την άλλη να συνομιλήσει για θέματα που δεν επιθυμεί. Άλλωστε η διαδικασία αυτή δεν αποτελεί διαπραγμάτευση αλλά ανταλλαγή απόψεων και αναζήτηση συγκλίσεων όχι αποκλίσεων. Γι' αυτό λέγονται διερευνητικές. Διερευνάται η ύπαρξη κοινού εδάφους για να ακολουθήσουν διαπραγματεύσεις και πιθανώς συνοπτικοί. Τώρα η Τουρκία θέτει το θέμα της αποστρατικοποίησης μετ' επιτάσεως και αυτό είναι τουλάχιστον ύποπτο και μάλλον κακός οίονος για την πορεία των διερευνητικών. Μπορεί να το κάνει για λόγους τακτικής αλλά δεν πρέπει να μας διαφεύγει και η στρατηγική διάσταση πίσω από αυτό. Η Ελλάδα έχει πάντως πολύ ισχυρά νομικά και πολιτικά επιχειρήματα για να απορρίψει στο σύνολό τους τις τουρκικές απαιτήσεις πάνω στο θέμα.

Γιατί η Αγκυρα επιχειρεί διαχωρισμό Ελλάδας και Κύπρου, θέλοντας να υποτιμήσει την παρουσία των τουρκικών ερευνητικών και πολεμικών στην κυπριακή ΑΟΖ; Και τελικά η κλιμάκωση γύρω από την Κύπρο δεν συνιστά απειλή για την Ευρώπη;

Η Αγκυρα δεν επιχειρεί διαχωρισμό Ελλάδας και Κύπρου αλλά διάσπαση του ενιαίου μετώπου. Υπό μια άλλη έννοια επιχειρεί την ενοποίηση, δηλαδή την άσκηση πίεσης στην Ελλάδα μέσω της Κύπρου. Όταν τον Ιούλιο, μετά την πρώτη πανtex του Onic Reis, αναγκάστηκε να αναδιπλωθεί, έβγαλε αμέσως νέα πανtex στην κυπριακή ΑΟΖ προκειμένου να αντιδράσουμε και να χρεωθούμε εμείς τη μη επανάληψη των διερευνητικών. Η Τουρκία, που σημειωτέον όταν μιλούσε για την κυβέρνηση Σαρτζή επαναλάμβανε εμμονικά ως «μάντρα», πως πρόκειται για τη «διεθνώς αναγνωρισμένη από τον ΟΗΕ» δεν αναγνωρίζει τη διεθνώς αναγνωρισμένη κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Δεν αποδέχεται την Κύπρο ως ανεξάρτητο και κυρίαρχο κράτος. Θεωρεί επίσης πως πολιτικά (λόγω της καταψήφισης του σχεδίου Ανάν) αλλά και στρατιωτικά η Κυπριακή Δημοκρατία είναι πιο εύκολος στόχος. Η αλήθεια πάντως είναι πως πολλές ευρωπαϊκές

χώρες είναι αμφίθυμες. Η κλιμάκωση γύρω από την Κύπρο συνιστά απειλή, αλλά φοβούνται εξίσου μια ανεξέλεγκτη επιθετικότητα της Τουρκίας όσο μια ανεξέλεγκτη κατάρρευσή της, γι' αυτό προσπαθούν να ισορροπήσουν μεταξύ engagement και containment.

Εξοπλισμοί: Αναγκαίοι και σε ποια κατεύθυνση;

Με την τουρκική επιθετικότητα στο απόγειό της και έναν εθνικιστικό παροξυσμό να διαπερνά όλο το τουρκικό πολιτικό σύστημα, η αμυντική θωράκιση της χώρας μας είναι απαραίτητη. Αλλά ακόμα και αν υπάρξει αποκλιμάκωση με μόνιμα χαρακτηριστικά, πάλι θα πρέπει να διατηρούμε ισχυρές και αξιόμαχες ένοπλες δυνάμεις. Η περιοχή μας είναι πολύ ασταθής και το περιβάλλον ασφάλειας εγγενώς απρόβλεπτο για να έχουμε την πολυτέλεια να επαναπαυθούμε. Η κατεύθυνση θα πρέπει να είναι προς τις νέες τεχνολογίες και η έμφαση στο Ναυτικό. Η Ελλάδα περιβάλλεται από 4 θάλασσες (Αιγαίο, Ιόνιο, Αιβυκό, Ανατ. Μεσόγειο) και χρειάζεται απαραίτητα νέες Φρεγάτες. Η πρόσφατη κρίση κατέδειξε για μια ακόμα φορά την ανάγκη ενός ισχυρού Πολεμικού Ναυτικού.

Ποια ήταν τα μηνύματα της επίσκεψης Πομπέο; Θεωρείτε ότι αφήνει «παράθυρο» στην τουρκική πλευρά;

Τα μηνύματα της επίσκεψης ήταν πολλαπλά τόσο σε πρακτικό όσο και συμβολικό επίπεδο. Η πολιτική σύσφιξη των σχέσεων Αθήνας - Ουάσινγκτον που αποκρυσταλλώνεται στη Συμφωνία Αμυντικής Συνεργασίας αλλά και την αναβάθμιση της Σούδας, ισορροπεί πολιτικά τη θέση της Ελλάδας στην ευρύτερη περιοχή. Μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα είχαμε συνάντηση Πομπέο - Δένδια, άρση εμπάργκο όπλων στην Κύπρο, επίσκεψη Πομπέο στην Κύπρο και τώρα είχαμε μια πολυήμερη επίσκεψη στη χώρα μας, χωρίς αντισταθμιστική επίσκεψη στην Τουρκία. Παράλληλα οι δηλώσεις περί επίλυσης των ζητημάτων στη βάση του Δικαίου της Θάλασσας και εναντίον κάθε μονομερούς ενέργειας, απηχούν σε μεγάλο βαθμό και ενισχύουν τις ελληνικές θέσεις. Το παράθυρο για την Τουρκία παραμένει ακόμα, αλλά όσο η Τουρκία συνεχίζει να λειτουργεί αποσταθεροποιητικά, αυτό θα κλείνει. Το μήνυμα είναι σαφές: οι ΗΠΑ δεν σκοπεύουν να φύγουν τελείως από την περιοχή και να αφήσουν τα κλειδιά στην Τουρκία...

Λευκωσίας...

κή ηγεσία επιδίωξε τη διαγραφή των αναφορών αυτών, ιδιαίτερα των δύο πρώτων; Ως γνωστόν, η διζωνική, δικινοτική ομοσπονδία (ΔΔΟ) με πολιτική ισότητα αποτελεί από το 1977 το πρότυπο πάνω στο οποίο επιδιώκεται η δίκαιη και βιώσιμη λύση του Κυπριακού. Και τόσο αυτό το πρότυπο όσο και η πολιτική ισότητα ως βασική αρχή για τη λύση έχουν συμπεριληφθεί σε σειρά ψηφισμάτων του ΟΗΕ. Η επιδίωξη και τελική διαγραφή τους μόνο ερωτηματικά εγείρει ως προς το τι ακριβώς επιδιώκει η Λευκωσία ως πρότυπο λύσης. (Ελπίζεται ότι το πρότυπο των δύο κρατών και οριστική διαίρεση του νησιού). Η απάλειψη της αναφοράς για «κατανομή των εσόδων» επίσης εμφανίζεται ως ανεξήγητη. Καθώς ένας τέτοιος

μηχανισμός θα διευκόλυνε την έναρξη και διεξαγωγή των συνομιλιών για την επίλυση. Είναι κάτι που ζητά επιμόνος η τουρκοκυπριακή πλευρά και η Αγκυρα, ενώ πρόταση προς την ίδια κατεύθυνση έχει κάνει και ο ύπατος εκπρόσωπος για την κοινή εξωτερική πολιτική Ζ. Μπορέλ αλλά και άλλες προσωπικότητες, όπως λ.χ. ο Β. Βενιζέλος, με όλες τις διασφαλίσεις για τη νομική οντότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Καλό είναι η Λευκωσία να αποσαφηνίσει γιατί επιδίωξε (αν επιδίωξε τελικά) τις διαγραφές αυτές...

Ο Π.Κ. Ιωακείμης είναι ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών, πρώην προεδρείτης -σύμβουλος του ΥΠΕΞ και μέλος της συμβουλευτικής επιτροπής του ΕΛΙΑΜΕΠ.